

СЧЕТОВОДНИ ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ФИНАНСОВИ РИСКОВЕ

доц. д-р Бойка Брезоева

Катедра „Счетоводство и анализ”, УНСС

Дипломиран експерт-счетоводител, Регистриран одитор

boika_brezoeva@mail.bg

Ключови думи:

Хеджиране

Хеджирана позиция

Хеджиращ инструмент

Отчитане на хеджиране

Ефективност на хеджирането

Опция на справедливата стойност.

Резюме:

Икономическите хеджирания могат да бъдат отчетени чрез използване на някои от следните три счетоводни подхода: конвенционален (естествено хеджиране), право на избор за отчитане по справедлива стойност и отчитане на хеджиране. Целта на два от тези счетоводни подхода за управление на риска е да се елиминират счетоводни несъответствия (аномалии) от оценяване, дължащи се основно на смесения модел на оценяване. В публикацията се прави съпоставителен анализ на тези подходи и тяхната практическа приложимост.

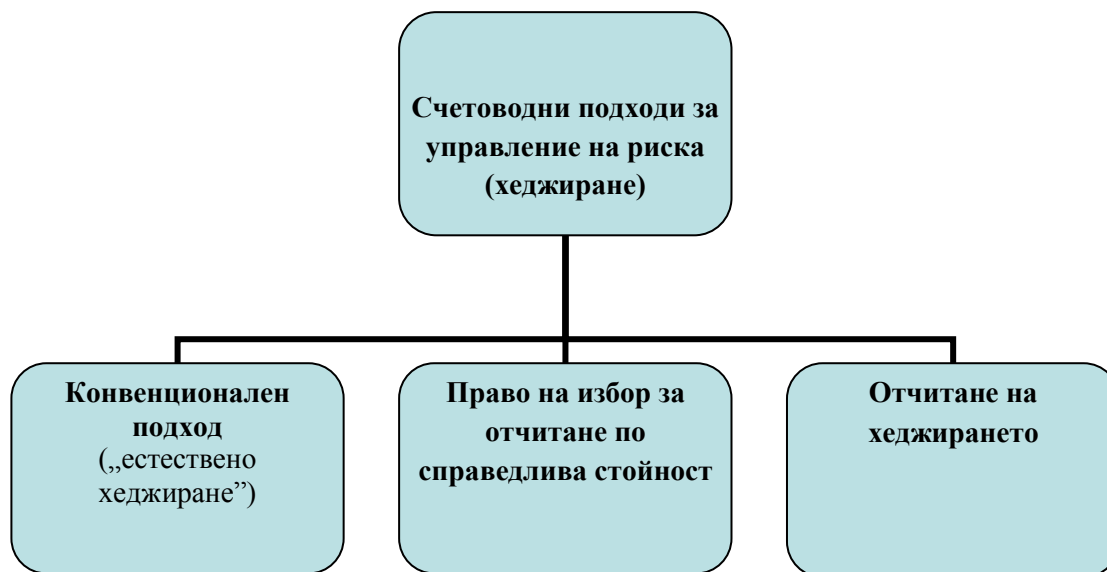
Управлението на рискове (хеджирането) е процес на идентифициране, оценяване и намаляване на влиянието на финансови и стопански рискове най-често чрез използването на деривативи. Предприятията предприемат хеджиращи дейности, за да ограничат влиянието на рисковете. Въз основа на щателно научно изследване на специализираната счетоводна литература стигнахме до заключението, че икономическите хеджирания могат да бъдат отчетени чрез прилагането на един от следните три счетоводни подхода (фиг. 1): конвенционален (естествено хеджиране), право на избор за отчитане по справедлива стойност („опция на справедливата стойност”) и отчитане на хеджиране. В настоящата публикация си поставяме за цел да направим съпоставителен анализ на тези три подхода и тяхната практическа приложимост.

В икономическата литература преобладава схващането, че целта на два от тези счетоводни подхода за управление на риска – отчитането на хеджирането и на правото на избор за отчитане по справедлива стойност¹, е да се елиминират счетоводни несъответствия (аномалии) от оценяване, т.е. влиянието на неикономическата променливост върху финансовия резултат. Счита се, че

¹ И на двата подхода, а не само на правото на избор за отчитане по справедлива стойност. За концептуалните корени на двата подхода вж. Johnson Todd, Halsey G. Bullen, Victoria W. Kern, „Hedge accounting: is deferral the only option?“, Journal of Accountancy, Vol. 177, 1994 (www.thefreelibrary.com).

счетоводните несъответствия от оценяване или първоначално признаване произтичат от **асиметричното третиране на икономическите хеджирания в системата на счетоводството** поради²:

- а) използването на смесен модел на последващо оценяване на финансовите активи/пасиви³;
- б) извънбалансово отчитани нефинансови хеджирани позиции или основни променливи.

Фигура 1. Счетоводни подходи за управление на риска

Следователно икономическите хеджирания и отчитането на хеджирането са понятия, които не винаги вървят еднопосочно и хармонично, въпреки че имат една и съща цел – управление на риска.

Конвенционалният подход на отчитане (наричан още „естествено хеджиране“) се изразява в използването на обичайните правила за отчитане на финансови или нефинансови инструменти, наложени от счетоводните стандарти. При него не се прилагат специални изисквания за отразяване на разликите от измененията в справедливите стойности или паричните потоци на хеджиращия инструмент и на хеджираната позиция. За да се приложи този подход, е необходимо предприятието да разполага с отчетни обекти, които са симетрично противоположни (например вземания и задължения в една и съща чуждестранна валута).

При този подход измененията в справедливата стойност на хеджиращия инструмент и на хеджираната позиция се признават веднага във финансовия резултат.

² Dr Sobiella, Constantin, Commodity Hedge Accounting – An Introduction, London, 11 April, 2008, p. 5 (www.d-fine.de/deutsch/Bibliothek).

³ Смесеният модел на оценяване на финансовите активи/пасиви представлява използване на три вида последващи оценки: справедлива стойност, амортизирана стойност и цена на придобиване (себестойност).

Компенсираният ефект от тези противоположни по характер разлики (печалби или загуби) върху финансовия резултат се получава по естествен път, но или в непълен размер, или в рамките на различни отчетни периоди, поради което ефективността на хеджиращия процес невинаги е висока и не се намалява максимално влиянието на съответния риск. Друг недостатък на подхода е, че той е с по-ограничен обхват на прилагане, тъй като при условията на обичайните правила за последващо оценяване на активите и пасивите много често хеджираната позиция и хеджиращият инструмент се оценяват на различна база и поради това възникват счетоводни несъответствия от оценяване.

Вторият счетоводен подход, чрез който може да се управляват рисковете, е правото на избор за отчитане по справедлива стойност („опция на справедливата стойност”). При този подход хеджираната позиция и хеджиращият инструмент се отнасят към категорията „финансови активи/пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата”⁴ при първоначалното признаване, и се преоценяват по справедлива стойност при условие, че този начин на оценяване води до намаляване или елиминиране на счетоводните несъответствия от оценяване или признаване (които биха възникнали, ако се прилагат обичайните правила за оценяване на финансовите активи/пасиви).

Предимството на този подход е, че не изисква специална подготовка и усилия за прилагане. Основният му недостатък е, че не позволява голяма гъвкавост, тъй като е неприложим по отношение на нефинансови активи или пасиви. Освен това може да бъде възприет само при първоначалното признаване на хеджираната позиция и хеджиращия инструмент, но не и впоследствие.

При подхода на *отчитане на хеджирането*, наричано още “специално отчитане на хеджирането”, за разлика от първия подход се постига оптимизиране на компенсирания ефект и се минимизира, а дори и елиминира, влиянието на съответния финансов риск върху финансовия резултат и/или паричните потоци на предприятието, извършващо хеджиращи дейности, в рамките на един и същи отчетен период. По този начин се отразява в пълна степен кономическата същност на хеджиращото взаимоотношение при отчитането на финансовите резултати на предприятието. Освен това за разлика от втория подход - правото на избор за отчитане по справедлива стойност, той е по-универсален и позволява по-голяма гъвкавост при прилагането му, тъй като е приложим за ширък кръг от хеджирани позиции – финансови или нефинансови активи или пасиви. Основният недостатък на този подход е, че той е по-трудно приложим поради строгите изисквания за поддържане на документация за хеджирането и оценката на ефективността на хеджирането. Подходът на отчитане на хеджирането е свързан с прилагането на три модела в зависимост от вида на хеджираната позиция (хеджиращия риск) и използвания хеджиращ инструмент, като за всеки модел се прилагат специфични правила за отчитане на измененията в справедливата стойност на хеджиращия инструмент:

- отчитане на хеджиране на справедлива стойност;
- отчитане на хеджиране на паричен поток;

⁴ Съгласно изискванията на пар. 9 на МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване*.

- отчитане на хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност⁵.

Прилагането на правото на избор за отчитане по справедлива стойност обаче е свързано с някои проблеми. Първо, то може да бъде възприето за прилагане само при първоначалното признаване на хеджираната позиция и хеджиращия инструмент. Това изискване може да затрудни предприятието, ако то е сключило например серия от компенсирани се договори (финансови инструменти) на различни дати. Първият финансов инструмент може да бъде придобит с очакването, че той ще осигури естествено компенсиране на друг финансов инструмент, които ще бъде придобит в бъдеще. Ако не се получава естествено компенсиране още от самото начало, счетоводните стандарти не позволяват първият финансов инструмент да бъде отнесен към категорията „финансови активи/пасиви, отчитани по справедлива стойност в печалбата или загубата”, тъй като не се елиминира или значително намалява несъответствие от оценяване или признаване. Второ, за да се наложи дисциплина, не се разрешава впоследствие даден инструмент да бъде прекласифициран и отписан от тази категория.

Въпреки това правото на избор за отчитане по справедлива стойност очевидно е предпочитан подход на хеджиране от редица фирми в сравнение със специалното отчитане на хеджирането. Едно изследване сред 50 компании в САЩ сочи, че основната и най-често изтъквана причина за неизползването на специалното отчитане на хеджиране от тях е обременителната документация и непрекъснатото следене на ефективността на хеджирането⁶. За редица компании естествените хеджирания осигуряват достатъчна защита и затова няма стимул те да извършват допълнителни разходи, свързани с поддържането на отчитане на хеджирането.

Различията между правото на избор за отчитане по справедлива стойност и подхода на отчитане на хеджирането могат да се обобщят в следната таблица (табл. 1).

Таблица 1

Признаци	Право на избор за отчитане по справедлива стойност	Отчитане на хеджирането (отчитане на хеджиране на справедлива стойност)
<i>Изисквания за прилагане</i>	Не толкова строги – ако се намалява счетоводно несъответствие от оценяване	Строги изисквания (общо 5), по-трудни за постигане
<i>Хеджирана позиция</i>	Може да бъде само финансов актив/пасив	Може да бъде както финансов, така и нефинансов актив/пасив

⁵ Подробното разглеждане на тези модели е извън целта на настоящата публикация.

⁶ Leone, [Marie](http://www.cfo.com/article.cfm/12076863), Why CFOs Still Don't Like Hedge Accounting, CFO.com, September 5, 2008 (www.cfo.com/article.cfm/12076863)

<i>Начало на прилагане</i>	Само при първоначалното признаване на хеджираната позиция и хеджиращия инструмент	Може да се прилага не само при първоначалното признаване на хеджираната позиция, но и в течение на полезния ѝ живот
<i>Прекратяване на прилагането</i>	Не се разрешава	Веднага, ако не се изпълни някое от изискванията за прилагане (най-често за ефективност на хеджирането)
<i>Възможност за частично прилагане</i>	Прилага се за цялата хеджирана позиция и всички свързани с нея рискове	Може да се прилага за конкретни рискове и за част от стойността на хеджираната позиция

Основната идея, заложена в подхода на отчитане на хеджирането, е, че „хеджираната позиция и хеджиращият инструмент формират един икономически „пакет“ и именно този пакет като цяло следва да се отчита, а не отделните му съставни части”⁷.

Следователно предприятие, което прилага отчитане на хеджиране, може да влияе върху момента, в който да се признаят финансовите приходи или разходи от преоценките на хеджиращия инструмент и на хеджираната позиция във финансовия резултат, така че да се избегнат големи колебания, които могат да възникнат, при положение че се прилагат обичайните счетоводни правила в условията на смесения модел за последващо оценяване на финансовите активи и пасиви.

Обикновените правила за отчитане на финансовите инструменти изискват всички деривативи да бъдат отчитани като финансови активи или пасиви, държани за търгуване, и отразявани по справедлива стойност с прилагането на приходно-разходния подход за отчитане на разликите от преоценките. Хеджираната позиция обаче невинаги се отчита по справедлива стойност, за да се получи компенсиране по естествен път или да се приложи правото на избор за отчитане по справедлива стойност. Отчитането на хеджирането позволява отклонение от обичайните счетоводни правила, тъй като може да се промени режимът на последващото оценяване на хеджираната позиция или пък в определени случаи разликите от преоценки на хеджиращия инструмент да се отчитат в специален капиталов резерв (резерв от хеджиране) и по този начин се отлагат за бъдещи периоди, когато се отписват и отнасят в текущия финансов резултат. Това ще стане, когато хеджираната позиция повлияе върху него.

Както отбелязва М. А. Тромбли, “предприятията, които използват хеджиращи дейности, имат интерес от прилагането на специалното отчитане на хеджирането, тъй като то им позволява да признават компенсиращите се печалби и загуби през един и същи период, като по този начин се намалява степента на променливост на финансовия резултат и се подобрява неговото предвиждане”⁸.

⁷ Barnes, Ronnie, Accounting for Derivatives and Corporate Risk Management Policies, 2001, p. 9, (www.london.edu).

⁸ Trombley, M.A., Accounting for Derivatives and Hedging, McGraw-Hill Irwin, 2003, p. 33.

Тъй като отчитането на хеджирането е изключение от обикновените правила за отчитане на финансовите инструменти, е необходимо да се спазят строги изисквания, преди то да се прилага. Изискванията за прилагане на отчитането на хеджиране са нелеки за реализиране и могат да доведат до известни промени в организацията на дейността на предприятието, независимо от мащабите на финансовата му дейност.

Ръководството на предприятието трябва да прецени разходите и изгодите от прилагането на специалното отчитане на хеджирането. Независимо от това специалното отчитане на хеджирането е по-съвършеният подход за отчитане на хеджиращи дейности на предприятието. Затова следва да се анализират основните моменти от неговата същностна характеристика.

Системата на хеджиране включва следните основни елементи: хеджиращ инструмент, хеджирана позиция (единица), хеджиращо взаимоотношение, ефективност на хеджирането, метод за оценка на ефективността.

Отчитането на хеджирането се основава на създаването на хеджиращо взаимоотношение между хеджиращия инструмент и хеджираната единица. Хеджиращо взаимоотношение е налице, когато съществува силна връзка между измененията в справедливата стойност на хеджиращия инструмент и хеджираната позиция. Ролята на хеджиращ инструмент – “активната” страна в това взаимоотношение, обикновено изпълнява дериватив, който се използва за компенсиране на промените в справедливата стойност или паричните потоци на хеджираната позиция. В някои ограничени случаи хеджиращият инструмент може да бъде и недеривативен инструмент само ако се прилага защита срещу валутен риск.

Хеджираната позиция може да бъде отделен актив, пасив, прогнозна сделка или неотменим ангажимент, който е изложен на риска от изменение в стойността, или изменения в бъдещите парични потоци, или няколко активи, пасиви или бъдещи сделки, които имат сходни характеристики и представляват групова рискова експозиция (табл. 2).

Таблица 2

Хеджирана позиция			
Актив	Пасив	Неотменим ангажимент (сделката е договорена)	Прогнозна сделка (сделката още не е договорена)

По изключение хеджирана позиция може да бъде и определена стойност в конкретна валута при хеджиране на портфейл срещу лихвен риск, а не отделен актив или пасив⁹.

Отчитането на хеджирането има за цел да се съпоставят компенсиращите се ефекти от измененията в справедливите стойности на хеджираната позиция и тези

⁹ Пар. 78 на МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване*.

на хеджиращия инструмент, които да се признават във финансовия резултат през един и същи период (табл. 3).

Таблица 3

Отчетни групи	Счетоводно отчитане на разликите от преоценките по справедлива стойност
Деривативи, държани за търгуване	Във финансовия резултат
Деривативи, използвани за хеджиране на: а) справедлива стойност; б) паричен поток и на нетна инвестиция в предприятие в чужбина.	Във финансовия резултат: • В резерв от хеджиране (друг всеобхватен доход) (за ефективната част); • Във финансовия резултат (за неефективната част).

Хеджираната позиция трябва да представлява рискова експозиция, която да засяга финансовия резултат през текущия отчетен период или през бъдещи периоди. Най-често хеджираните рискове са валутният риск, лихвеният риск, рискът на цените на капиталовите инструменти, стоковият риск и кредитният риск. Но хеджирането на групова (портфейлна) база може да се прилага само при хеджиране на лихвен риск („макрохеджиране”), ако отделните активи или пасиви в групата споделят риска, който се хеджира¹⁰. Счетоводните стандарти не допускат и хеджиране на нетни открити позиции¹¹.

Всички финансови активи или пасиви, които представляват рискови експозиции, могат да бъдат хеджирани позиции, с изключение на следните два случая:

а) инвестиции, държани до настъпване на падеж, не могат да бъдат хеджирани позиции при защита от лихвен риск, тъй като промените в лихвените проценти не оказват влияние върху балансовата (амортизирана) стойност на инвестицията;

б) инвестиции в дъщерни или асоциирани предприятия, които се консолидират или оценяват по метода на собствения капитал. Причината за това е, че при този метод не се прилага преоценяване по справедлива стойност.

Изложеността на общи стопански рискове не може да се хеджира, като например рискът от морално остаряване на дълготрайни активи или рискът от несезонно време, тъй като тези рискове не могат да се измерят надеждно. По подобни причини ангажимент да се закупи друго предприятие при бизнескомбинация не може да бъде хеджирана позиция, освен при хеджиране от валутен риск¹².

¹⁰ МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване*, пар. 83.

¹¹ Пар. 84 на МСС 39, пар. НП101 от Насоките за прилагане и отговора на Въпрос Е.2.21 „Отчитане на хеджирането – нетиране на активи и пасиви” от Насоките за изпълнение към МСС 39.

¹² Пар. НП 98 от Насоките за прилагане към МСС 39.

Ако хеджираната позиция е финансов актив или пасив, тя може да се третира като такава по отношение на свързания риск само с част от справедливата си стойност или паричните потоци. Например възможно е да се хеджира само част от полезния живот на актива, а по отношение на предоставен заем от банка на неин клиент – лихвените парични потоци, съответстващи само на безрисковия лихвен процент.

Но ако хеджираната позиция е нефинансов актив или пасив, той може да се хеджира в своята цялост. Изключение се допуска само при защита от валутен риск. Тази постановка значително намалява вероятността за постигането на високоэффективно хеджиране при нефинансови позиции като например покупки или продажби на стоки.

Хеджиращ инструмент. Поначало само външни деривативни инструменти могат да се използват като хеджиращи инструменти. Външен недеривативен финансов инструмент може да се използва като хеджиращ инструмент само при защита от валутен риск. Например заем в чуждестранна валута може да бъде определен като хеджиращ инструмент за хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност.

Транснационалните групировки със сложни финансови дейности често използват вътрешногрупови деривативи, за да управляват валутния и лихвен риск вътре в групата. Вътрешногруповите деривативи не са външни деривативи и съобразно правилата за консолидиране се елиминират и не намират отражение в консолидираните отчети на групата. Поради тази причина такъв вид деривативи са непригодни за хеджиране на ниво консолидиран финансов отчет. Но групов финансов център може да бъде изчистен от валутни позиции и да встъпи в отделна външна сделка с дериватив. Това ще се класифицира като отчитане на хеджиране, при условие че се спазят и останалите критерии за отчитане на хеджирането.

Могат да се хеджират едновременно няколко вида рискове с един и същ хеджиращ инструмент. Дериватив с няколко елемента, например лихвен суап в две валути (валутен суап), може да се раздели на своите два компонента – лихвен и валутен и тези компоненти могат да се използват като отделни хеджиращи инструменти, така че да се хеджират различни позиции.

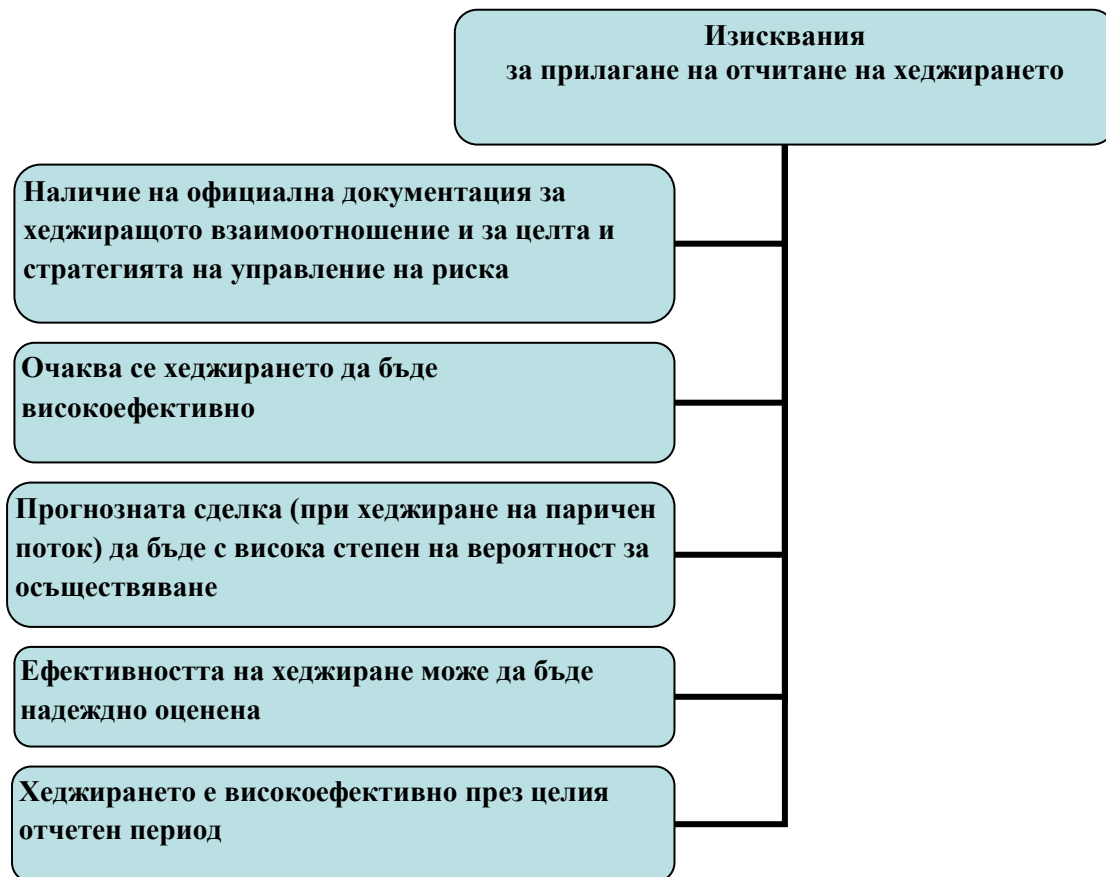
За целите на хеджирането е възможно да се използва и част от стойността на хеджиращия инструмент, например 50 % от фиктивната стойност на дериватива, но не се допуска това да става за част от срока му на действие¹³.

Ръководството на предприятието трябва да идентифицира, документира и да оцени ефективността на тези сделки, които са предназначени да намалят риска.

Прилагането на специалното отчитане на хеджирането се допуска при спазването на следните изисквания (фиг. 2). Ако макар и едно от тези изисквания не се спази, не се допуска специално отчитане на хеджирането.

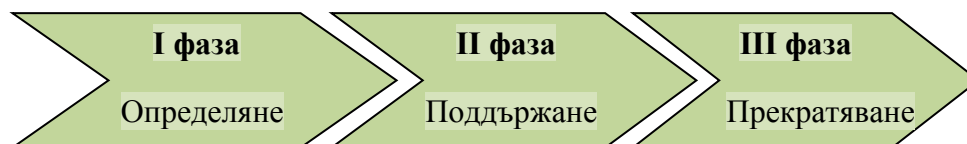
¹³ МСС 39, пар. 75

От посочените изисквания най-важните са документирането на хеджирането и за целта и стратегията на управление на риска, както и оценката на ефективността на хеджиране.

Фигура 2. Изисквания за прилагане на отчитане на хеджирането

В чисто процедурен план отчитането на хеджирането може да бъде разграничено на три фази: определяне на хеджирането, поддържане на хеджирането (текущо счетоводно отчитане на хеджирането) и прекратяване на хеджирането¹⁴ (фиг. 3).

Фигура 3. Фази на хеджирането през жизнения му цикъл

Първата фаза включва (а) формално определяне и документиране на хеджирането преди започване на хеджирането; и (б) оценка на очакваната ефективност на хеджирането.

¹⁴ Sobiella, Constantin, Commodity Hedge Accounting – An Introduction, London, 11 April, 2008, p. 5-8 (www.d-fine.de/deutsch/Bibliothek/Vortr%C3%A4ge/CommodityHedgeAccountingFinal-2008-04-11.pdf).

Втората фаза обхваща (а) проверка (оценка) на фактическата ефективност на хеджирането на всяка отчетна дата; (б) извършване на счетоводни записвания съобразно избрания модел за отчитане на хеджирането; и (в) оценка на очакваната ефективност на хеджирането на всяка отчетна дата.

Третата фаза се състои от (а) уточняване на причината за прекратяване на хеджирането; и (б) извършване на конкретни счетоводни записвания във връзка с прекратяване на хеджирането.

Наличието на формална и цялостна документация на хеджирането е важна предпоставка за прилагане на отчитане на хеджирането. Документацията следва да бъде изготвена преди началото на процеса на хеджиране. За начало на хеджирането се счита моментът на сключване на деривативния договор. Тя трябва да съдържа следното:

- идентификация на хеджиращия инструмент;
- идентификация на риска, срещу който се прилага хеджиране;
- идентификация на хеджираната позиция;
- целта на управление на риска и стратегията за изпълнение на хеджирането;
- документално доказани очаквания на ръководството, че хеджирането ще бъде високоефективно;
- метод за оценка на ефективността на хеджиране.

Тъй като предприятията трябва да оповестят информация по посочените по-горе направления, примерното оповестяване може да бъде следното (табл. 4).

Таблица 4

Документация на хеджиращото взаимоотношение	
Цели на управление на риска и стратегия за извършване на хеджирането	Целта на хеджирането е да се предпази стойността на инвестицията на компанията в дъщерно предприятие „X” на стойност 500 млн. USD срещу неблагоприятни промени на валутния курс USD/EUR. Тази цел на хеджирането е в съответствие с цялостната стратегия за управление на валутния риск на компанията, насочена към намаляване на колебанията в собствения ѝ капитал.
Вид на хеджирането	Хеджиране на нетна инвестиция в чуждестранна дейност.
Хеджиран риск	Валутен риск. Колебанията в стойността на нетната инвестиция в EUR.
Хеджиращ инструмент	Валутен форуърден договор с № 012345. Контрагент по форуърдния договор е банка XYZ и кредитният риск, свързан с този контрагент, се счита за много

	нисък.
Хеджирана позиция	500 млн. USD на нетна инвестиция в компания „X”
Оценка на ефективността на хеджиране	<p>Ефективността на хеджиране ще бъде оценявана чрез сравняване на промените в справедливата стойност на хеджиращия инструмент с промените в справедливата стойност на хипотетичен дериватив. Клаузите на хипотетичния дериватив са същите, както на хеджиращия инструмент, но без изложеност на кредитен риск. Оценката на ефективността на хеджиране ще се извършва на база „форуърд-форуърд”, т.е. форуърдните точки на хеджиращия инструмент и на хипотетичния дериватив се включват в оценката на ефективността.</p> <p>Оценка на очакваната ефективност на хеджиране Поради факта, че условията на хеджиращия инструмент и тези на хипотетичния дериватив съответстват, хеджирането се очаква да бъде високо ефективно. Кредитният риск на контрагента по хеджиращия инструмент ще бъде наблюдаван непрекъснато.</p> <p>Оценка на фактическата ефективност Оценката на фактическата ефективност ще бъде извършвана на всяка отчетна дата с използването на <i>метода на съотношенията</i>. При този метод ще се сравняват кумулативната промяна от началото на хеджирането в справедливата стойност на хипотетичния дериватив и кумулативната промяна от началото на хеджирането в справедливата стойност на хеджиращия инструмент. Хеджирането ще се счита за високоефективно на фактическа база, ако съотношението е между 80% и 125%.</p>

Ефективността на хеджирането е най-важното изискване за прилагането на отчитане на хеджирането. Тя представлява степента, до която измененията в справедливата стойност или в паричните потоци на хеджираната позиция, свързани с хеджиращия риск, се компенсират от измененията в справедливата стойност или паричните потоци на хеджиращия инструмент. Ефективността на хеджирането следва да бъде определяна в перспективен план (очаквана ефективност) и ретроспективен план (фактическа, действителна ефективност). Ако измененията в двата инструмента се компенсират изцяло, е налице *съвършена ефективност*; ако измененията се компенсират в значителна степен, е налице *високоефективно* хеджиране. Тъй като постигането на съвършена ефективност на хеджирането е практически трудно постижимо, в счетоводните стандарти за финансовите инструменти се възприема концепцията за високоефективно хеджиране.

Хеджирането се счита за високоефективно, ако в началото и по време на неговото прилагане се очаква измененията в справедливата стойност (разликите от преоценките) или в паричните потоци на хеджираната позиция да бъдат почти напълно компенсирани от измененията в справедливата стойност или паричните потоци на хеджиращия инструмент. Обикновено като количествен измерител на ефективността на хеджиране се използва коефициентът на ефективността на хеджиране (HE). Този коефициент (или процент) представлява съотношение между измененията в справедливата стойност или паричните потоци на хеджиращия инструмент и тези на хеджираната позиция. Стандартните граници на това съотношение са 0.8 или 80 % (долна граница) и 1.25 или 125 % (горна граница)¹⁵.

Изчисляването на коефициента може да стане по две формули, еднакво приложими:

(а) изменение в справедливата стойност на хеджиращия инструмент (ΔFV_d) / изменение в справедливата стойност на хеджираната позиция (ΔFV_{hi}), което може да се представи така:

$$HE = \Delta FV_d / \Delta FV_{hi} ;$$

(б) изменение в справедливата стойност на хеджираната позиция (ΔFV_{hi}) / изменение в справедливата стойност на хеджиращия инструмент (ΔFV_d):

$$HE = \Delta FV_{hi} / \Delta FV_d.$$

Ако ефективността на хеджирането е извън границите на коефициента за ефективността на хеджиране, специалното отчитане на хеджирането следва да бъде прекратено.

Обикновено хеджирането се счита за високоефективно. Наличието на неефективна част, дори хеджирането като цяло да е високоефективно, трябва да се отразява в текущия финансов резултат. Неефективно хеджиране може да възникне поради редица причини, ако хеджиращият инструмент и хеджираната позиция са: в различни валути; имат различни падежи; използват се различни основни променливи, лихвени или капиталови индекси; използват се цени на стоки от различни пазари; обект са на различни рискове по отношение на отделните контрагенти. Най-добрият начин за усъвършенстване на оценяването на ефективността на хеджиране е да се прецизират дефинирането на риска, срещу който се прилага защита, и компонентите на хеджиращия инструмент.

В заключение можем да обобщим, че предприятията, които предприемат икономически хеджирания, трябва внимателно да преценят и техния счетоводен аспект, така че в максимална степен да се постигнат поставените от ръководството на предприятието цели.

¹⁵ Вж. МСС 39, пар. НП105 (б).

Библиографска справка:

1. МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване.
2. Barnes, Ronnie, *Accounting for Derivatives and Corporate Risk Management Policies*, 2001.
3. Dr Sobiella, Constantin, *Commodity Hedge Accounting – An Introduction*, London, 11 April, 2008.
4. Johnson Todd, Halsey G. Bullen, Victoria W. Kern, „Hedge accounting: is deferral the only option?“, *Journal of Accountancy*, Vol. 177, 1994.
5. Leone, Marie, *Why CFOs Still Don't Like Hedge Accounting*, CFO.com, September 5, 2008
6. Trombley, M. A., *Accounting for Derivatives and Hedging*, McGraw-Hill Irwin, 2003.

ACCOUNTING APPROACHES TO FINANCIAL RISK MANAGEMENT

Ass. Prof. Boyka Brezoeva, PhD

Department of "Accounting and Analysis", UNWE

Certified Public Accountant, Registered Auditor

Key words:

Hedging
Hedged item
Hedging instrument
Hedge accounting
Hedge effectiveness
Fair value option

Summary:

Economic hedges can be accounted for by applying one of the following three accounting treatments: conventional (natural hedging), fair value accounting option and hedge accounting. The objective of two of these risk management accounting treatments is to eliminate the accounting mismatch (anomalies) arising from measurement, due mainly to the application of a mixed measurement model. The publication discusses a comparative analysis of these treatments and the practical applicability thereof.